

Talouden tasapainottamistyöryhmän perustaminen

Khall § 283 07.12.2022

Valmistelija

*talous- ja hallintojohtaja Terhi Kultalahti, puh. 040 183 3165 tai
terhi.kultalahti@perho.com*

Perhon kunnan vuoden 2021 tilinpäätös oli 1,3 miljoonaa euroa ylijäämäinen ja vuosikate oli päättyneenä tilikautena 2,8 miljoonaa euroa. Hyvään tulokseen vaikuttivat poikkeuksellisen hyvä verotulojen kehitys sekä rahoitustuottojen ja -kulujen arvioitua parempi kertymä. Käyttötalouden nettomenot kasvoivat kuitenkin edelliseen vuoteen verrattuna 3,3 % ja käyttötalouden toimintakate kasvoi edellisvuodesta 0,615 miljoonaa euroa. Nämä merkit osoittivat jo tuolloin kunnan talouden olevan heikkenemässä.

Kuluvan vuoden lokakuun lopussa toimintakate on heikentynyt -1,041 miljoonaa euroa edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta. Vuoden 2022 tilinpäätösennusteen mukaan tilikauden tulos on alijäämäinen alkuperäistä talousarviota enemmän, johtuen sijoitusten ennakoitua huonommasta korkokehityksestä. Lokakuun lopun tilinpäätösennuste on tuloksen osalta 0,580 miljoonaa euroa negatiivinen. Henkilöstökulut ovat nousemassa kuluvana vuonna poikkeuksellisen paljon. Lokakuun lopussa henkilöstökuluja on viime vuoden samaan ajankohtaan verrattuna 0,45 miljoonaa euroa enemmän.

Taloustilanne edellyttää sekä pitkäjänteistä talouden tasapainottamistoimenpiteitä kuin myös nopeita taloudenhallinnan toimenpiteitä. Tästä syystä kunnanhallitus asetti ikoko organisaatiota koskevan hankintakiellon kaikelle muulle paitsi ehdottoman välttämättömiin hankintoihin. Hankintakielto kestää vuoden 2022 loppuun saakka. Kunnanhallitus haki 5.9.2022 tekemässään päätöksessä kuntien harkinnanvaraisen valtiosuuden korotusta. Valtuusto hyväksyi hakemukseen liitteksi toimitetun Perhon kunnan talousohjelman vuosille 2022-2025. Valtiovarainministeriön 17.11.2022 tekemän päätöksen mukaan Perhon kunta ei saa harkinnanvaraista valtiosuuden korotusta vuosille 2022.

Talousarvion laadinta on ollut sekä vuodelle 2022, että tulevalle vuodelle 2023 erittäin haastava. Kunnanhallituksen asettamaa talousarvion raamia ei ole ollut mahdollista saavuttaa kumpanakaan vuonna ja tämän vuoden tavoitteena ollut tilikauden saaminen 0-tulokseen ei saavutettu. Tämä johtuu oleellisesti siitä, että vuosien saatossa kunnan palvelurakenne on kasvanut viime vuosien aikana suhteessa asukasmäärään ja ikärakenteen muutokseen.

Sijoitustoiminnan tuotot ovat olleet Perhon kunnassa viime vuosina poikkeuksellisen hyvät ja niiden avulla on kyetty tasapainottamaan kasvaneita käyttötalousmenoja. Maailmantilanteen epävakauudesta johtuen sijoitustuotto-odotuksia ei voi asettaa ja tällä hetkellä sijoitussalkun markkina-arvo on hankintahintaa heikompi.

Inspira Oy teki vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla selvityksen Perhon kunnan taloudellisesta asemasta ja talouden kantokyvystä 2020- luvulla sote-uudistuksen toteutuessa 1.1.2023. Perhon kunnan talouden kantokyky

heikkenee vuodesta 2027 alkaen, jonka jälkeen tilikauden tulos kääntyy alijäämäiseksi ja samoin vuosikate laskee alle suunniteltujen investointien. Taloussuunnusteen perusteella tehostamistarve vuonna 2031 on noin 2,1 miljoonaa euroa, jotta kunnan talous on tasapainossa ja lainakantaa voidaan lyhentää pitkällä aikavälillä maltillisesti, mikäli merkittäviin investointeihin päädytään. Lisäksi kunnan kertynyt ylijäämä kasvaa vuoteen 2027 asti, jonka jälkeen tuloskehitys kääntyy alijäämäiseksi. On kuitenkin havaittavissa, että mikäli käyttötalousmenoja ei kyetä hillitsemään riipeästi, talouden kantokyky heikkenee huomattavasti nopeammin kuin keväällä tehty talousanalyysi arvioi.

Tämän hetken ja viime vuosien mittavien investointiohjelmien takia kunnan toimintaa tulee sopeuttaa talousarviovuoden ja taloussuunnitelmakauden aikana siten, ettei niin sanottua syömävelkaa synny käyttötalouden kustannusten vuoksi. Talouden sopeuttamiselle lisähaastetta tuo nykyinen maailmanpoliittinen epävakaa tilanne ja siitä aiheutuva energiakriisi.

Käyttötalouden kasvamisen hillitsemiseksi palvelurakennetta ja toimintatapoja joudutaan tarkastelemaan uudelleen. Tavoitteena on, että Perhon kunnan palvelut ovat myös jatkossa laadukkaita ja suhteellisen kattavia, mutta tarkoituksenmukaisesti kohdennettuja sekä mitoitukseltaan oikeasuhtaisia.

Talouden tasapainottamistyöryhmän tehtävänä on löytää taloudellisesti tehokkaita tapoja toimia ja tehdä kunnanhallitukselle konkreettiset toimenpidesitykset tavoitteeseen pääsemiseksi. Työryhmän tulee esittää toimenpidesitykset kunnanhallitukselle maaliskuun 2023 loppuun mennessä. Työryhmän tulee huomioida työskentelyssään valtuuston hyväksymä Perhon kunnan talousohjelma vuosille 2022-2025 sekä Inspira Oy:n keväällä 2022 laatima talousanalyysi.

Kunnanjohtajan päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää

1. nimetä talouden tasapainottamistyöryhmään johtoryhmän ja taloussihteerin, sekä kunnanhallituksen puheenjohtajan, joka toimii työryhmän puheenjohtajana,
2. uusi taloussihteeriksi nimetään työryhmän sihteeriksi,
3. kutsuu työntekijäjärjestöjen pääluottamusmiehet työryhmään, ja
4. pyytää valtuuston poliittisia ryhmiä nimeämään edustajat työryhmään.

Päätös

Hyväksyttiin.

Toimenpiteet, otteet

nimetyt henkilöt
työntekijäjärjestöt
valtuuston poliittiset ryhmät

Khall § 108 17.04.2023

Valmistelija

*talous- ja hallintojohtaja Terhi Kultalahti, puh. 040 183 3165 tai
terhi.kultalahti@perho.com*

Kunnanhallituksen perustamaan taloudentasapainotustyöryhmään ovat kuuluneet seuraavat henkilöt:

Matti Louhula, kunnanhallituksen puheenjohtaja, työryhmän puheenjohtaja
Lauri Laajala, kunnanjohtaja
Terhi Kultalahti, talous- ja hallintojohtaja
Alpo Anisimaa, tekninen johtaja
Anni Riihimäki, sivistysjohtaja
Arja Lindbom, taloussihteeri
Asko Humalajoki, keskustan valtuustoryhmä
Mirja Siironen, keskustan valtuustoryhmä
Pauli Jylhä, sosialidemokraattinen valtuustoryhmä
Markus Kivelä, perussuomalaisen valtuustoryhmä
Mikko Tamminen, kokoomuksen valtuustoryhmä
Teija Jylhä, taloussihteeri, työryhmän sihteeri

Työryhmä on kokoontunut yhteensä kuusi kertaa ja valtuusto on pitänyt yhden seminaarin työryhmän tulosten pohjalta. Työryhmän työskentelyssä on käyty läpi Perhon kunnan kolme päävastuualuetta eli hallinto ja kehittäminen, sivistys ja hyvinvointi sekä tekninen päävastuualue. Toimintoina työryhmä on tarkastellut koulukuljetuksia, oppilaiden erityisen tuen uudistamista, opetuksen tuntikehystä, yrityspalveluita ja rakennerahastoja, kokousrytmiä, yksityisteiden talvikunnossapitoa, liikuntapaikkojen hoitoa, siivous- ja ravitsemuspalveluiden mitoittamista, kotitalouksien ja yhteisöjen avustuksia sekä lasten yksityisen hoidon kuntalisää. Lisäksi tarkastelun kohteena on ollut toiminnalliset ja toimintakulttuuriin liittyvät muutokset, jotka sujuvoittavat kunnan toimintaa ja tätä kautta saadaan lisättyä tuottavuutta.

Työryhmän tehtävänä oli löytää taloudellisesti tehokkaita tapoja toimia ja tehdä kunnanhallitukselle toimenpide-ehtotusten valmistelu, jotta käyttötalouden kasvu saadaan pysähtymään.

Työryhmän näkemyksen mukaan käyttötalouden kasvamisen hillitsemiseksi palvelurakennetta ja toimintatapoja tulee tarkastella uudelleen. Tavoitteena on, että Perhon kunnan palvelut ovat myös jatkossa laadukkaita ja suhteellisen kattavia, mutta tarkoituksenmukaisesti kohdennettuja sekä mitoitukseltaan oikeasuhtaisia. Jotta toimintakate saadaan kestäväälle tasolle, se tulee olla alle 9.000.000 euroa, ja käyttötalouden kuluista tulee saada pois 500.000 euroa. Vuosikatteen tulee kattaa tehtävät investoinnit ja poistot.

Työryhmä on huomioinut työskentelyssään valtuuston hyväksymä Perhon kunnan talousohjelman vuosille 2022-2025 sekä Inspira Oy:n keväällä 2022 laatiman talousanalyysin.

Työryhmä on havainnut, että Perhon kunnan talouden nopealle heikkenemiselle löytyy tekijöitä muiden muassa sijoitustoimen tuotto-odotusten muutoksissa, henkilöstökulujen viime vuosien kasvussa ja maailmantilanteen epävakauudesta, joka heijastuu monelle eri sektorille. Käyttötalouden kustannukset ovat nousseet erityisesti koulupalveluissa ja tähän syitä on esimerkiksi opetuspuolen palvelutason nousu, koulujen henkilöstömitoitus, joka on luokka- ja oppilasmäärään suhteutettuna yli alueen ja maan keskiarvon. Lisäksi Perhon kunnan opetuksen tuntikehys ylittää

valtakunnallisen keskiarvon ja perusopetuksessa toteutettava laaja inklusio vaikuttaa kustannusten nousuun. Perhon kunnassa ei ole laadittu erityisentuen myöntämisen kriteeristöä, joka osaltaan vaikuttaa kustannuksiin erityisesti henkilöstömitoituksen kautta. Opetuspuolella käyttökustannusten nousu johtuu myös siitä, että koulukuljetuskustannukset ovat nousseet vuoden 2022 ja 2023 aikana poikkeuksellisen paljon uudesta kilpailutuskaudesta ja kahden linjan Ely-keskuksen tuen lakkauttamisen vuoksi. Infrapalveluiden kustannukset ovat nousseet erityisesti energiakriisistä johtuen, lisäksi teknisellä puolella on ollut virheellisesti budjetoituja tuotto-oletuksia.

Työryhmä ehdottaa kunnanhallitukselle 13 kohdan toimenpidettä, joiden kumulatiivinen käyttötalouden kustannusvähennys on vuoteen 2025 loppuun mennessä yhteensä 520.000 euroa. Lisäksi työryhmä pyytää kunnanhallitusta selvittämään veronkorotusten vaikutukset. Henkilöstövähennyksiä toimenpiteiden seurauksena on 8-12 henkilötyövuotta. Tavoitteena saada henkilöstövähennykset pääosin eläköitymisten kautta ja niin, ettei jatketa määräaikaistuuksia eikä täydetä muutoin vapautuneita toimia/virkoja kuin erityisistä perusteista. Jo vuonna 2023 paikkojen täyttämättäjäättämispäätökset huomioidaan kokonaisuudessa. Henkilöstön laajamittaisia lomautuksia ei ehdoteta toimenpiteeksi.

Liitteenä toimenpidetaulukko talouden tasapainotustyöryhmän ehdotuksesta.

Kunnanjohtajan päätösehdotus

Kunnanhallitus esittää talouden tasapainottamistyöryhmän toimenpiteiden esityksen valtuustolle vahvistettavaksi.

Keskustelun kuluessa Matti Kytölä esitti, että tasapainottamisohjelmasta poistetaan yksityisteiden talvikunnossapitoa koskeva kohta.

Keskustelun kuluessa Antti Saralampi esitti, että talviaurauksiin lisätään tieliittymien hoitomaksu, jolla katetaan liittymäkohdan avaus.

Puheenjohtaja totesi, ettei Kytölän eikä Saralammen esityksiä kannatettu, joten ne raukeavat.

Päätös

Hyväksyttiin.

Toimenpiteet, otteet

valtuusto

Kvalt § 26 24.04.2023

458/02.02.02/2022

Toimenpidetaulukko talouden tasapainotustyöryhmän ehdotuksesta liitteenä.

Kunnanhallituksen päätösehdotus

Kunnanvaltuusto vahvistaa talouden tasapainottamistyöryhmän toimenpide-esitykset.

Keskustelun kuluessa Matti Kytölä esitti, että tasapainottamisohjelmasta poistetaan yksityisteiden talvikunnossapitoa koskeva kohta.

Jukka Kalliokoski kannatti Kytölän esitystä.

Puheenjohtaja teki seuraavan päätösesityksen: ne jotka ovat tämän asiakohdan osalta kunnanhallituksen esityksen kannalla, äänestävät JAA ja ne jotka ovat Kytölän esityksen kannalla, äänestävät EI.

Äänestys ehdotus hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin yhteensä 16 JAA- ääntä (Erkkilä, Hertteli, Humalajoki, Isomöttönen, Itäniemi, Jaatinen, Kellokoski Mika V., Kivelä, Louhula, Peltokangas, Siironen, Syrjälä, Tamminen, Vikman, Saralampi, Riihimäki) ja 3 EI- ääntä (Kellokoski Matti, Kytölä Matti, Kalliokoski).

Puheenjohtaja totesi kunnanhallituksen esityksen yksityisteiden talvikunnossapitoa koskevassa kohdassa tulleen valtuuston päätökseksi.

Päätös

Valtuusto vahvisti talouden tasapainottamisen toimenpide-esitykset.

Toimenpiteet, otteet
osastopäälliköt
taloussihteerit
